

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023-2024

Α΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 17 Μαΐου 2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Α036

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 90 λεπτά

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. Να απαντήσετε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.
3. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο απαντήσεων.
4. Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας **το όνομά σας**.
5. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**.
6. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.
7. Η πρώτη σελίδα του τετραδίου απαντήσεων να παραμείνει κενή για την υπαγόρευση της ορθογραφίας (άσκηση Γ.1.).

Α. Απόδοση και κατανόηση διδαγμένων κειμένων

(Μονάδες 20)

A.1. Να αποδώσετε μόνο τις έντονα μαυρισμένες προτάσεις των πιο κάτω κειμένων (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 1

[...] Σπεύδοντες γὰρ <οἱ πατέρες> τοὺς παῖδας ἐν πᾶσι τάχιον πρῶτεῦσαι πόνους αὐτοῖς ὑπερμέτρους ἐπιβάλλουσιν, οἷς ἀπαυδῶντες ἐκπίπτουσι, καὶ ἄλλως βαρυνόμενοι ταῖς κακοπαθείαις οὐ δέχονται τὴν μάθησιν εὐηνίως. Ὡσπερ γὰρ τὰ φυτὰ τοῖς μὲν μετρίοις ὕδασι τρέφεται, τοῖς δὲ πολλοῖς πνίγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ τοῖς μὲν συμμέτροις αὖξεται πόνοις, τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτίζεται. Δοτέον οὖν τοῖς παισὶν ἀναπνοὴν τῶν συνεχῶν πόνων, ἐνθυμουμένους ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ σπουδὴν διήρηται. Καὶ διὰ τοῦτ' οὐ μόνον ἐγρήγορσις ἀλλὰ καὶ ὕπνος εὐρέθη, οὐδὲ πόλεμος ἀλλὰ καὶ εἰρήνη, οὐδὲ χειμῶν ἀλλὰ καὶ εὐδία, οὐδ' ἐνεργοὶ πράξεις ἀλλὰ καὶ ἑορταί. **Συνελόντι δ' εἰπεῖν ἢ ἀνάπαυσις τῶν πόνων ἐστὶν ἄρτυμα.** [...]

Πλουτάρχου *Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς* 9 b-c

(μονάδες 5)

Κείμενο 2

Ὡς γε μὴν φιλόπολις ἦν καθ' ἐν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν· οἶομαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὃ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει. **ὥς δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγησίλαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προύφασίζετο, ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.**

Ξενοφῶντος *Ἀγησίλαος* 7.1

(μονάδες 7)

A.2. Να επιλέξετε την ορθή απόδοση για καθένα από τα πιο κάτω έντονα μαυρισμένα αποσπάσματα και να γράψετε τον αντίστοιχο αριθμό στο τετράδιο απαντήσεων.

Αρχαίο Κείμενο	Απόδοση στα Νέα Ελληνικά
α. Δοτέον οὖν τοῖς παισὶν ἀναπνοὴν τῶν συνεχῶν πόνων (Κείμενο 1)	<p>1. Γι' αυτό, λοιπόν, πρέπει να δίνουμε στα παιδιά ανάσα από τους συνεχείς κόπους</p> <p>2. Γι' αυτό, λοιπόν, πρέπει να δίνουμε στα παιδιά συνεχή ανάσα από τους κόπους</p> <p>3. Γι' αυτό, λοιπόν, πρέπει να δίνουμε στα παιδιά συνεχώς ανάσα από τους κόπους</p>
β. (οἶομαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῶ) ὅ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει (Κείμενο 2)	<p>1. ... που να μην οδηγεί με αυτό</p> <p>2. ... που να μην οδηγεί εναντίον αυτού</p> <p>3. ... που να μην οδηγεί σε αυτό</p>

(μονάδες 6)

A.3. Σε ποιον αναφέρεται το **«αὐτοῖς»** στο πιο κάτω απόσπασμα από το Κείμενο 1;

Σπεύδοντες γὰρ <οἱ πατέρες> τοὺς παῖδας ἐν πᾶσι τάχιον πρωτεῦσαι πόνους αὐτοῖς ὑπερμέτρους ἐπιβάλλουσιν.

(μονάδες 2)

B. Απόδοση αδιδακτου κειμένου στα Νέα Ελληνικά

(Μονάδες 15)

Να αποδώσετε το πιο κάτω αδιδακτο κείμενο (Κείμενο 3) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 3

Κατά την εκστρατεία τους στην Ασία στο πλευρό του Κύρου, οι Έλληνες στρατηγοί Πρόξενος και Κλέαρχος παίρνουν μια πληροφορία χρήσιμη για το στράτευμα.

[...] καὶ προσελθὼν ἄνθρωπος τις ἠρώτησε τοὺς προφύλακας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· [...] ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε. Ἔπεμψέ με Ἄριαϊος καὶ Ἄρτάοζος, πιστοὶ ὄντες Κύρω καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα πολὺ ἐν τῷ πλησίον παραδείσῳ.

Ξενοφῶντος *Κύρου Ἀνάβασις* 2.4.15-16 (ελαφρά διασκευή)

Σημείωση: Ακολουθεί βοηθητικό λεξιλόγιο.

Λεξιλόγιο

ὁ προφύλαξ: ο εμπροσθοφύλακας
ἂν ἴδοι [δυνητική ευκτική αορίστου β´ (εἶδον) του ρ. ὁράω - ᾶ]: θα μπορούσε να δει
οἱ πιστοί: (στην Περσία) σύμβουλοι
εὔνους (πληθ. εὔνοι): ευμενής, φιλικός
ἐπιθῶνται: υποτακτική αορίστου β´ (ἐπεθέμην) του ρ. ἐπιτίθεμαι
ὁ παράδεισος: η δασώδης περιοχή

Γ. Διδαγμένο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Γ.1. Υπαγόρευση αποσπάσματος από διδαγμένο κείμενο: Ξενοφώντος Ἀγησίλαος 7.2

(μονάδες 3)

Γ.2. Να εντοπίσετε τα **δύο (2)** ορθογραφικά λάθη που υπάρχουν στο ακόλουθο απόσπασμα και να τα διορθώσετε. Να μεταφέρετε τον πιο κάτω πίνακα στο τετράδιο απαντήσεων και να τον συμπληρώσετε κατάλληλα.

ἐν τοῖς μεγίστησ δὲ ὠφελήμασι τῆσ πατρίδωσ καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ

Ξενοφώντος Ἀγησίλαος 7.2

Λανθασμένες Λέξεις	Διορθωμένες Λέξεις

(μονάδες 2)

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές)

(Μονάδες 40)

Δ.1. Να γράψετε ό,τι ζητείται για καθέναν από τους ακόλουθους τύπους.

α. εἶπεῖν (Κείμενο 1)

Να γράψετε το γ´ ενικό πρόσωπο της οριστικής έγκλισης του παρατατικού και του αορίστου β´ στην ίδια φωνή.

β. ἦν (Κείμενο 2)

Να γράψετε το α´ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής και υποτακτικής έγκλισης του ενεστώτα.

γ. κελεύουσι (Κείμενο 3)

Να γράψετε το β´ πληθυντικό πρόσωπο της ευκτικής έγκλισης του μέλλοντα και του αορίστου στη μέση φωνή.

(μονάδες 6)

Δ.2.α. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους πιο κάτω γραμματικούς τύπους.

- i. *ταῖς κακοπαθείαις* (Κείμενο 1)
- ii. *ένθυμουμένους* (Κείμενο 1)
- iii. *βασιλέως* (Κείμενο 2)
- iv. *ὕμῖν* (Κείμενο 3)
- v. *στράτευμα* (Κείμενο 3)

(μονάδες 5)

Δ.2.β. Αφού αντιγράψετε τον ακόλουθο πίνακα στο τετράδιο απαντήσεών σας, να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο κάτω λέξεων, διατηρώντας τον ίδιο γραμματικό τύπο.

- i. *βραχεῖ* (Κείμενο 2)
- ii. *πιστοί* (Κείμενο 3)

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
<i>βραχεῖ</i>		
<i>πιστοί</i>		

(μονάδες 4)

Δ.3.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους πιο κάτω υπογραμμισμένους τύπους.

- i. ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ σπουδὴν διήρηται (Κείμενο 1)
- ii. Καὶ διὰ τοῦτ' οὐ μόνον ἐγρήγορσις ἀλλὰ καὶ ὕπνος εὐρέθη (Κείμενο 1)
- iii. Συνελόντι δ' εἶπεῖν ἢ ἀνάπαυσις τῶν πόνων ἐστὶν ἄρτυμα (Κείμενο 1)
- iv. Ἀγησίλαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν οὐ κινδύνων ἀφίστατο (Κείμενο 2)
- v. Ἐπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάοζος καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι (Κείμενο 3)
- vi. ἔστι δὲ στράτευμα πολὺ ἐν τῷ παραδείσῳ (Κείμενο 3)

(μονάδες 6)

Δ.3.β. Να γράψετε ποια είναι η δευτερεύουσα πρόταση στην πιο κάτω περίοδο λόγου από το Κείμενο 3 και να την αναγνωρίσετε: είδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτικός ρόλος.

Ἐπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάοζος καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι·

(μονάδες 4)

Δ.4.α. Να γράψετε στα Νέα Ελληνικά τις ομόρριζες λέξεις που ζητούνται σε κάθε περίπτωση.

- i. **δέχονται** (Κείμενο 1): σύνθετο ουσιαστικό
- ii. **βίος** (Κείμενο 1): απλό επίθετο
- iii. **γράφειν** (Κείμενο 2): απλό επίθετο
- iv. **κινδύνων** (Κείμενο 2): σύνθετο επίθετο
- v. **ἔπεμψε** (Κείμενο 3): σύνθετο ουσιαστικό
- vi. **φυλάττεσθαι** (Κείμενο 3): απλό ουσιαστικό

(μονάδες 6)

Δ.4.β. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεων τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της στήλης Α΄ με τα γράμματα των συγγενικών τους νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β΄. Στη στήλη Β΄ περισεύει μία (1) λέξη.

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
1. πράξεις (Κείμενο 1)	α. εξουσία
2. ὠφελήσειν (Κείμενο 2)	β. παράλογος
3. πόνων (Κείμενο 2)	γ. ανώφελος
4. εἶπεν (Κείμενο 3)	δ. ημίθεος
5. εἰμί (Κείμενο 3)	ε. επίπρονος
	στ. ἔμπρακτος

(μονάδες 5)

Δ.4.γ. Να αναλύσετε τις πιο κάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη στα Αρχαία Ελληνικά. Σε περίπτωση ρήματος, να γράψετε το α΄ πρόσωπο ενικού της οριστικής ενεστώτα και σε περίπτωση άλλου κλιτού μέρους του λόγου, την ονομαστική ενικού.

- i. **ἐκπίπτουσι** (Κείμενο 1)
- ii. **συμμέτροις** (Κείμενο 1)
- iii. **ὑπερβάλλουσι** (Κείμενο 1)
- iv. **φιλόπολις** (Κείμενο 2)

(μονάδες 4)

E. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά

(Μονάδες 5)

Να μεταφέρετε την πιο κάτω πρόταση στα Αρχαία Ελληνικά.

Οι ρήτορες λένε ότι οι άρχοντες είναι πιο σοφοί από τους πολίτες.

ΜΕΡΟΣ II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 15)

A. Πλουτάρχου *Περὶ παιδων ἀγωγῆς* 9 b-c (Κείμενο 1)

1. Να γράψετε την παιδαγωγική άποψη που εκφράζει ο Πλούταρχος στο Κείμενο 1 και να αναφέρετε **δύο (2)** εκφραστικά μέσα με τα οποία δίνεται η άποψη αυτή. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **δύο (2)** στοιχεία από το απόσπασμα (ένα για κάθε εκφραστικό μέσο).

(μονάδες 8)

B. Θουκυδίδη *Δημηγορίες, Διάλογος Μηλίων και Αθηναίων*

§105

ΑΘΗΝ. Αλλά κι εμείς νομίζουμε ότι δε θα μας λείψει η εύνοια των θεών, γιατί ούτε οι αξιώσεις μας ούτε οι πράξεις μας απομακρύνονται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των ανθρώπων ή από τις αρχές που εφαρμόζουν στις μεταξύ τους σχέσεις. Από ό,τι μπορεί κανείς να εικάσει για τους θεούς και από ό,τι είναι βέβαιο για τους ανθρώπους, πιστεύουμε ότι και οι θεοί και οι άνθρωποι ακολουθούν πάντα έναν απόλυτο νόμο της φύσης, να επιβάλλουν πάντα την εξουσία τους αν έχουν τη δύναμη να το επιτύχουν. Το νόμο αυτό ούτε τον θεσπίσαμε, ούτε τον εφαρμόσαμε εμείς πρώτοι. Τον βρήκαμε να ισχύει και τον ακολουθούμε, όπως θα τον ακολουθούν αιώνια όσοι μας διαδεχθούν και ξέρουμε καλά ότι κι εσείς και οποιοδήποτε άλλοι θα κάνατε τα ίδια αν είχατε τη δύναμή μας. Όσο, λοιπόν, για την εύνοια των θεών, δεν έχουμε κανένα λόγο να φοβούμαστε ότι θα υστερήσουμε. [...]

1.α. «και οι θεοί και οι άνθρωποι ακολουθούν πάντα έναν απόλυτο νόμο της φύσης».

Σε ποιον «νόμο» αναφέρονται οι Αθηναίοι και πώς αυτός εφαρμόζεται στην περίπτωση Μηλίων-Αθηναίων;

(μονάδες 4)

1.β. Θεωρείτε ορθό ή λανθασμένο αυτόν τον νόμο; Να τεκμηριώσετε την άποψή σας με **ένα (1)** επιχειρήμα.

(μονάδες 3)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Τύχη αγαθή!